

Prontxio Sarasola Etxeberria

*Ordizia, Gipuzkoa
(1929)*

Aurkibidea

Biografia

Sarasola taberna gainean jaio zen. Karmeldarretan ikasi zuen, eta denboraldi batzuetan Legazpiko eskolan (denboraldi batzuetan osaba-izeben etxera joaten zelako). Oñatin ere ikasi zuen 5 urtez fraideetan. CAFeko langile izandakoa. Aita Zegamakoa zuen, ama Brinkolakoa (Legazpi) eta emaztea Alegiakoa (Itziar Balerdi). Emaztea elkarriketan agertzen da.

Zintak

ORD-012

- **Proiektua:** Ordiziako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxabe, Karmele - Garmendia, Larraitz
- **Data:** 2004-04-02
- **Iraupena:** 75 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Emalea:** Ordiziako Udala

Pasarteak

1. Euskara familian

- **Erref:** ORD-012/002
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:01:39. **Bukatu:** 00:02:57

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak » Hitanoari buruz
- Euskara » Euskararen egoera
- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

<p>1929ko apirilaren 11n jaio zen. Gurasoak nongoak ziren azaltzen du. Amak ez zekien erdaraz. Berak ez zituen zuka eta hika bereizten.</p>

2. Zergatik joan zen Legazpiko eskolara

- **Erref:** ORD-012/005
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:04:43. **Bukatu:** 00:06:00

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolara herritik kanpo
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Zergatik joan behar izan zuen Legazpiko eskolara azaltzen du: ama alargunari laguntzeko.

3. Nondik datorkion Prontxi izena

- **Erref:** ORD-012/006
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:06:00. **Bukatu:** 00:07:50

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Amak atera zuen aurrera taberna, eta laguntzaile batzuk izan zituen. Prontxi izena laguntzaile haren omenez jarri zioten: asko maite zuen hura, eta kantari ona zen. Hura ezkondu eta haurrak izan zitueneko kontuak aipatzen ditu.

4. Iratzargailu pertsonala

- **Erref:** ORD-012/007
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:07:50. **Bukatu:** 00:09:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

Okinari buruzko pasadizoa kontatzen du: goizean goiz elkarrekin lanera joateko asmatu zuten sistema.

Transkripzioa

- Aaa, beste gauza bat. Hau bai, hau netzako da polittena. Bat panadero, panadero zan, ta bueno, bizi da, bizin da baita're. Nik CAFen lan eitten nun, eta juten nintzen errelebon garai hartan, goizeko lauetan. Eta hau panadero, berriz, ba gauzez lana in ber zun. Badakizu, ogik hurrengo eguneako. Ta nunbait nik ez dakit o ez zeuken despertadorea, ta "hi, Prontxio", ta "zer?", ta "hi lauetan juten haiz lanea?", ta "bai", ta "jo, hik zeatio ez diak nei deitzen?". Zeatio Bar Sarasola zan, esan dizuet, eskaillera bat...

- Bai, bai, bai, bai.

- Ta bestea zan "panadería Zabale".

- Parekoa.

- Ta parekoa, eta ba, "eta bueno, ze nahi dek, ta nola deitu? Esnatu ingo dittugu habek danak! Ez gaittuk hasiko hi ta oooooo", ta "gauza bat ingo diau: nik holako soka batekin lotuko diat hankako..."

- Behatza

- "... behatzen potolon! Ta gero soka hori txintxilika utziko det kanpo aldea, ta hik, hik tira in". Ta hala, "joe, Prontxio!" ohetik. [...] "Bale, Manolo?" "Bale! Bale, Prontxio, bale! Segi! Gero arte!". Eta hala juten nintzen lanea CAFea. Jo, hori, hori da...

- Ta balio zion despertadoreak ?

- Baaai, hombre, beti're, [...] batzutan igual juaten "hi, ba, ondo zeok!" eta "kendu in behar diak oaindik".

- Behatza.

- "Behatza oaindik hemen zeukeat, baiña, hola, aizak ez zak hainbeste indarrakin tira ta" esaten zian. Ba, hori, hori, hori, nik gogoratu det horrekin, jo, ze garai hartako gauzak.

5. "Naranjitoren" gaineko abenturak

- **Erref:** ORD-012/008
- **Iraupena:** 0:02:32. **Hasi:** 00:09:34. **Bukatu:** 00:12:06

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:

"Naranjero", laranja betetako bagoia, herrira etortzen zenean, zain egoten ziren. Eta laranja lapurtzen zituzten. Laranja onenak atzerrira bidaltzen zituzten. Behin egurra puskatu, eta laranja guztiak lurrera erori ziren. Estazioko arduraduna atzetik korrika zutela, ihes egin zuten.

6. Herrien arteko pikeak

- **Erref:** ORD-012/009
- **Iraupena:** 0:02:37. **Hasi:** 00:12:06. **Bukatu:** 00:14:43

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Tailerrekoen eta estazioko en arteko borrokez hitz egiten du. Haren antzeko pikea izaten zen Ordizia eta Beasainen arteko partidua zegoenean: giro handia egoten zen, pike handia baitzegoen. Baina Pasaikoak edo Irungoak bazetozen, egundoko borroka egoten zen estazioan.

7. Partidu egunetan, lan asko tabernan

- **Erref:** ORD-012/010
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:14:43. **Bukatu:** 00:15:45

Gaia(k):

- Aisia » Kirola » Futbola
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Ikasle asko etortzen ziren garai batean Ordiziaren kontra jokatzera. Iskanbila handia izaten zen, eta barra askoz gehiago egiten zuten egun haietan tabernan.

8. Arbitroari harrika

- **Erref:** ORD-012/011
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:15:45. **Bukatu:** 00:16:34

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Aisia » Kirola » Futbola

Laburpena:

Partidu baten amaieran, arbitroari enbor ugari jarri zizkioten bidean, traba egiteko. Eta autoa gelditu behar izan zuenean, harriak bota zizkioten.

Transkripzioa

- Eta beste egun baten gogoratzen naiz "campo", osea, partido bat bukatu ondoren, joe, arbitro, arbitroa nere anai zaharrena gogoratzen da oraindik izena. Ta ze pasa zan? Ta hue, klaro, arbitrok etortzen zien Donostitik bere kotxen, ordun ya kotxen etortzen zien. Arbitrok, klaro. Jokalariak, bai,

batzutan, baiño, ez, gehienetan kamion, bueno bai, kamion txit hoitakok. Eta ni gogoratzen naiz, arbitro horrei, arbitro horrei nola jarri zioten Ordiziko kanposantun paren han tronkok, tronkok e? Ba igual jarri zuen zortzi-hamar tronko. Ta bitarten gazte jendea harriz beteta, klaro, kotxiak gelditu in behar zun, ta, bai, botatzen. Jo, nere anaia hemen eon balitz, harek esaten zuan nola, nola, nola...

9. Abenturak furgonetan

- **Erref:** ORD-012/012
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:16:34. **Bukatu:** 00:19:10

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

Laburpena:

Behin Bergarara joan ziren jokatzera, furgoneta handi batean. Baina halako kamioietan ibiltzea debekatuta zegoen; eta, Guardia Zibila ikustean, denak isil-isilik jarri ziren. Beste batean, txoferra azkarregi joan, eta miraria izan zen istripurik gertatu ez izana. Furgoneta barruan aterki bat puskatu zenekoa ere kontatzen du.

10. Bergarako taberna-bizartegiak

- **Erref:** ORD-012/014
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:19:49. **Bukatu:** 00:20:36

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Bergaran, taberna bakoitzaren barruan zegoen bizartegia.</p>

11. Paskual petrikiloa eta bere konponbideak

- **Erref:** ORD-012/016
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:21:22. **Bukatu:** 00:23:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

Sarasola tabernara gizon bat hagineko minarekin etorri zen, eta Paskual petrikiloarengatik galdetu. Jende asko etortzen zen harengatik galdezka. Paskual non bizi zen azaltzen saiatzen da. Gizonari hagineetako mina kentzeko zer egin zion kontatzen du.

Transkripzioa

- Gizon bat, hagiñeko miñe, Bar Sarasolan. Ta sartu zan gizon haundi hau. Zan pixkat, nola esaten da, este...
- Kurandero o...
- Kurandero bezela o! CAFen lan eitten zun. Ta behin baiño gehiotan etortzen zien jendea kanpotik hue eramatea. "¿A ver Pascual...? ¿Aquí el curandero...?" "Sí" "Pues...". Ta jende aberatsa e? "pues sí, sí, pues bueno...". Pues, abixatu, etortzen zan, hartu ta eaman itten zuen.
- Ta zer zan, Ordizikoa bea?
- Ordizikoa bea. Bizi zan, zuek ez zenduen ezagutu paso-nibela, leno kendu zuen. Zuek ezagutu ez. Garai baten guardia zibille zan, oain nola daude eskolak?
- Zaldibiko bidean...
- Bai, aittuta bai nik han ziela.
- Ba han zan paso-nibela. Ta ze esatea nuan ni oain honekin?
- Paskual.
- A, ba Paskual hor bizi zan. Zuek galdetzen bazue Paskual, Paskual haundi gañea, Paskual haundi, haundi zan, Paskual haundi. Sartu zan barra, ta "hau hagiñeko miñe". Ta "zer daukek?" eta "joe, hagiñeko miñe zeukat, motel. Ez zakit". "Jode, motel! Hori seittun kenduko diau".
- Ta bea kuranderoa zan?
- Bea kurandero zan. Baiña esango dizut ze kurandero, ze kurandero. Belarretan ta hola, kurandero zan ta "ba, oain, motel... hi! Ateaiok honi kopa pare bat o hiru!". Ateatzen dek koñak, koñak, dena edan bihar, bat baiño... "beinga beste bidoi bat kopa!". Bizikletan ibiltzen zan kurandero. Kanpoa atera da, bizikleta paretan kontra, zekan holako maletin txiki bat, egurrezkoa, iriki, ta nun etortzen dan alikate batzukin.
- Ai ama...!
- Alikate batzuk eskun zeuzkela! Ta, "bueno, ze? Beste kopa bat eango al dek?" "ba, igual dek". Eta bestea ya mozkortuta, bueno, han pixkat eon, in ta... Hori nere anaiak kontatutakoa, Juanitok. Juanito, nere anaia, hil zan Bar Sarasolan, gañea Zaldibira asko juten zan, oso berritsuko zale zan nere anaia. Ta harek esan zion "bueno, beinga, beste bat probatu nahi al dek" "ez, nahikoa zeukeat". Mozkortuta, "beinga, hi". "Iriki zak ahoa!". Han zer iriki ahoa, ta klas "a lo bestia". Ta dana atea zion.
- Bai, bai, seguro.
- Ta hori, hori, hori egie da e? Jo, eske, nik, nik, nik...
- Hortako ez da kurandero izan beharrik, ala?
- Bueno, baiño gero belarretan ta asko zekin e?

12. Paskual petrikiloaren beste konponbideetako bat

- **Erref:** ORD-012/017
- **Iraupena:** 0:04:55. **Hasi:** 00:23:50. **Bukatu:** 00:28:45

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Paskual petrikiloak berari lagundu zionekoa kontatzen du. Bizar aldea dena erre zion, haragi gorritan utzi, eta gero apaiz baten aholkuei esker, pixkanaka sendatzea lortu zuen.

13. Bizarra mozteko lehenengo makina

- **Erref:** ORD-012/018
- **Iraupena:** 0:00:43. **Hasi:** 00:28:45. **Bukatu:** 00:29:28

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:

Bizarra erosteko makina erosi zuenekoa kontaktzen du, nola ordaindu zuen.

14. Zauria benetan sendatzen

- **Erref:** ORD-012/019
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:29:28. **Bukatu:** 00:30:52

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:

Pixkanaka zauria nola joan zen hobetzen kontaktzen du. Pena du apaiz hari ez eskerrak eman ahal izana.

15. Soldadutzatik libratu nahian

- **Erref:** ORD-012/020
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:30:52. **Bukatu:** 00:31:57

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

<p>Soldadutza berriro atera zitzaion bizarrean hasieran bezalako zauria. Burgosen egin zuen soldadutza. Anaiak lagundu zion soldadutzatik libratzeko, baina ama hil zenez, joan egin behar izan zuen.</p>

16. Soldadutzara azkenean joan egin behar

- **Erref:** ORD-012/021
- **Iraupena:** 0:01:35. **Hasi:** 00:31:57. **Bukatu:** 00:33:32

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:

<p>Soldadutzatik ateratzeko, eroskeriara jotzeko prest zeuden. Baina geroago, gehiago eskatu zuten, eta orduan soldadutzara joatea erabaki zuen. Han sarjentuak esan zuen ez zuela zentzurik soldadutza egiteak, gerrarik ez baitzegoen.</p>

17. Denda zaharrak

- **Erref:** ORD-012/023

• **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:34:18. **Bukatu:** 00:34:58

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)

Laburpena:

Bizartegi zaharrak nolakoak ziren azaltzen du. Zaldiaren haragia saltzen zuten dendak azaltzen ditu.

18. Toribio zapataria

- **Erref:** ORD-012/024
- **Iraupena:** 0:01:36. **Hasi:** 00:34:58. **Bukatu:** 00:36:34

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza

Laburpena:

Toribiori buruz hitz egiten du. Zapata-denda zuen, eta desastre samar zeukan antolatuta.

Transkripzioa

- Jo, beste oso ona zan Toribio. Jo, Toribio zan santu bat. Toribio zan Prontxin anaia. Esan dizuet Prontxin anaia. Ai, “¡Qué famoso, qué famoso!”. Ze grazia itten zian. Zeuken, bueno, hau bai ez dakit...

- Bai, bai, bai, segi, ondo ai zea.

- Zapatak konpontzen...

- Ba oso gizon ona, oso gizon, santu bat, santu bat zan.

- Txintxo.

- Txintxo? Bua, oso ona! Ta zeuken, [...]’e, este, hor denda dao oain hor.

- Olatzen, bar...

- [...]

- A! Mertzeria daon hortan?

- Bai.

- Hori zan Toribio. Toribio zana...

- Zapata-konpontzailea.

- Eta zeuken, esaera bat baiño, zapatak hemendik hasita hareaiño, baiño ez ordenatuta; dana bata besten gaiñean. Eta amak esaten zian: “Prontxio, jun zaittez, ta aber, konponduko du Toribiok”, eta jun nintzen, eta “Toribio, amaxok, amaxok esan dit aber...”. “Ba ez, ba. Bihar sinfalta!”. Hurrenguan’e “Prontxio, jun hai, inda eukiko ditu ta”. Jun nintzen, ta juten nintzen ta “ba ez! Baiño bai, bihar bai e? Bihar seguro zeatio...”. Jo, hasten zan billatzen... nola billatu han! Pillo bat. Baiño hor, hemendik hasita hareaiño e? Joe. “¡Qué famoso era!”. Gizon ona, elizkoia, bueno... Ta hoi Txindokia ere iyotzen zan, garai hartan ta eosten zituen e? Baiña oso oso oso... aber eske holako gauzak. Enfin.

19. Paketeak banatzeko sistema

- **Erref:** ORD-012/025
- **Iraupena:** 0:02:04. **Hasi:** 00:36:34. **Bukatu:** 00:38:38

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk

Laburpena:

<p>Martin izeneko gizon batek, idi batekin jasotzen zituen estaziora iristen ziren paketeak, eta herri osoan banatzen zituen. Gero asto txiki bat jarri zuten merkantzia arinetarako.</p>

Transkripzioa

- Gero, gurdikin'e, esan izandu dezu gurdik partiketak itten zittuenen, paketek paketek eta dendatan...
- A, klaro, eske...
- Gurdikin ez zan ba...
- Bai, ordun zan, bat zan, bat zan, este, nola, behie ez, nola zan haundigoa...
- Idie.
- Idi batekin Ordizin. Joe, Ordizin idi bat, idi hua're gurdi baiño haundigoa. Ta hartzen zuen, hartzen, estazion... ba, garai hartan zan "vía, vía muerta" deitzen zayon, zan estaziyotik behera aldea zan beste bia bat, han gelditzen zien ba paketek eta holako gauzak. Ta Martin izena zuen gañea harek. Ta, jo, nik askotan gogoratzen naiz "jura más que un carretero". Nik entzun, eta hala zan. Gizona oso ona zan e? Baiño, boo, botatzen zittun holakok juramentuk. Ba, esan bezela, zea, idie, karro, gurdi haundie, baiño idi haundi bat. Ta aldapa hori ezta? Esaten dizut ba, aldapa hori pakete goraiño, ta bea idikin garai hartan. Gogoratzen naiz gañea, aldapa dena kakaz beteta. Garai hartako gauzak! Ta eamaten zion herri osoan. Baiño gero azaldu zan "Redondo", asto txiki bat, fin-fiñe, holako
- Karrotxak.
- Karrotxa batekin, ta harek zeuken "paquetes ligeros". Ta farmaziko gauzak, holako zapata gauzak, eta jo, harek, gañea famosoa zan. Oain urte bete hil zala e? Oso majoa zan. Ba harek "ei!" [...]. Ta harek momentu baten itten zun buelta herri osoan, momentu baten! Baiño bestea, berriz, idikin, ba, idikin, jo, ze, ze, ze, ze, ze, ze garai hartako kontuk, jo. Bai, bik ibiltzen zien. Bat ta gero beste Martin, Martin, bai.

20. Tabernak nola funtzionatzen zuen

- **Erref:** ORD-012/027
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:39:04. **Bukatu:** 00:41:22

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Tabernak eta jatetxeak

Laburpena:

<p>Amak tabernan apopiloak izaten zituen, 18 inguru. Ama oso langilea zen. Apopiloek zer jaten eta edaten zuten azaltzen du. Goizean 06:30ean irekitzen zuen taberna amak. Emakumeak ez ziren sartzen tabernan.</p>

21. Antzerki-konpainiak Ordizian

- **Erref:** ORD-012/028
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:41:22. **Bukatu:** 00:42:19

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Aisia » Kultura » Zinema

Laburpena:

Antzerki konpainiak etortzen ziren Ordiziara. Deigarriak ziren haien janzkerak.

Transkripzioa

- Ni gogoratzen naiz, etortzen zien zinea, etortzen zien teatro, teatristak, "compañías de teatro". Ta etortzen zien ta, joe, zan, atentzioa deitzen zuen: erropa, pintatuta ta, ta hola. Ta, jo, han barrenen sartzen zien Bar Sarasolan, ta Txindokin. Txindoki ordun zan Bar La Paka. Txindoki eon zan gero. Txindoki zan hemengo izandako alkate... apelliduek zian?

- Iñaki...

- Iñaki... nola zan? Bai, alkate izandako, alkate izandakoa... Iñaki, hoi aztuta zauden. Baiña bueno, berdin ibiltzen zien han ta Bar Sarasolan. Ta sartzen zien erropa batzuk eta han pinta-pinta, harritu, hemen harritzekoa zan, klaro, zeatio holako erropak eta holako pinturak eta holako... ez zan ikusten, ta ordun atentzio deitzen zuen, deitzen zuen noski.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-08

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com